

HELENA JELINEK MARELJIĆ*

Prikaz knjige: Marinko Učur, Cvetan Kovač, Ana Šijaković, Ivana Krišto: Osnove prava i zakonodavstvo zaštite zdravlja i sigurnosti na radu

U knjizi *Osnove prava i zakonodavstvo zaštite zdravlja i sigurnosti na radu* (ISBN 978-953-7722-68-5) autora dr. sc. Marinka Đ. Učura, Cvetana Kovača, Ane Šijaković i dr. sc. Ivane Krišto u izdanju Zavoda za istraživanje i razvoj sigurnosti d. o. o., Zagreb, 2023. godine na 477 stranica nalaze se korisni i originalni sadržaji o osnovama prava i zakonodavstva zaštite zdravlja i sigurnosti na radu na međunarodnoj i nacionalnoj razni.

Brojni akteri u svakodnevnom radu uspostavljaju i razvijaju odnos čiji sadržaj čine prava, obveze i međusobna odgovornost. Ti odnosi mogu se smatrati odnosima sigurnosti, a onda i odnosima zaštite zdravlja na radu. Snop reflektora autori usmjeravaju na tri glavna područja tih odnosa. Prvo se odnosi na stvaranje i donošenje pravnih normi, odnosno pravnih propisa kojima se uređuju spomenuti odnosi. Drugo područje donosi primjenu, ostvarivanje i realiziranje pravnih pravila koja su na snazi, dok se treće područje odnosi na nadzor i kontrolu tih primjena i ostvarivanja propisanih ciljeva u praksi.

U tom složenom multidisciplinarnom i interdisciplinarnom području autori su koristili dugogodišnja iskustva iz teorije i prakse kako bi opisali pojmove, kategorije, institute i odnose u zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu.

Počevši od crtica iz povijesti zaštite na radu te opisa početaka brige o zdravlju ljudi tijekom povijesti Egipta, Grčke i Rima, autori su kratkim sadržajima pisali o osnovama prava od Hamurabijeva zakonika i Starog zavjeta pa sve do zaštite na radu i medicine rada na području Republike Hrvatske. Poseban osvrt posvetili su Andriji Štamparu, koji je utemeljio zdravstvenu zaštitu na području bivše države te su vremenskom crtom, odnosno kronološki, prikazali visokoškolska obrazovanja inženjera sigurnosti u Republici Hrvatskoj.

* Helena Jelinek Mareljić, voditeljica Službe za nakladničko-knjžničnu djelatnost i Muzej policije, Policijska akademija „Prvi hrvatski redarstvenik“, Ravnateljstvo policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

Pravo zaštite na radu, odnosno pravo sigurnosti na radu i zaštite zdravlja na radu, dio je pravnog sustava svake države i može se razumjeti ako se razumiju dijelovi tog sustava.

Zbog toga su autori sadržaj prvog dijela ovog udžbenika posvetili osnovnim pravnim pojmovima i osnovama nomotehnike te opisivali pojam prava, pravne grane, strukturu prava, pravne norme, protupravna djelovanja, pravne odnose, pravne subjekte, pravne objekte, subjektivno pravo, pravne obveze, pojmove u pravnom odnosu, prestanak pravnih odnosa, sredstva zaštite vladavine prava.

Opisivali su pojmove proglašavanja zakona i drugih propisa, objavljivanja zakona, drugih propisa i općih akata, stupanja propisa na snagu, obveznog (autentičnog) tumačenja – interpretatio principis, hijerarhije pravnih propisa, pravnih akata, klasifikacijskih normativnih akata prema osnovnim unutarnjim svojstvima, strukturi pravnog akta.

Radi boljeg razumijevanja okvira i osnova sustava zaštite na radu ovaj udžbenik donosi i pregled sustava i diobe državne vlasti u Republici Hrvatskoj te dio namijenjen ljudskim pravima i slobodama, kao i pravu na rad i pravu zaštite na radu.

Slijedi II. dio, zakonodavstvo sigurnosti na radu i zaštite zdravlja na radu koji sadrži opća načela Međunarodne organizacije rada te načela zakonodavstva Europske unije o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu. Donesen je prikaz konvencija Međunarodne organizacije rada koje je Republika Hrvatska ratificirala od 1919., ali i svih temeljnih konvencija MOR-a. Taksativno su nabrojene sve pojedinačne i ostale direktive o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu.

Posebno je obrađeno poglavlje o pravnom uređivanju sustava zaštite na radu na nacionalnom planu koje je uređeno brojnim propisima. Autori pišu o nacionalnim pravnim vrelima zaštite na radu, o Zakonu o zaštiti na radu, usklađenosti zakonodavstva Republike Hrvatske s Direktivama EU u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu te svim podzakonskim aktima.

Budući da je zaštita na radu djelovanje od javnog interesa i predmet posebnog društvenog zanimanja svakog društvenog uređenja, autori opisuju i nadležnost Vlade RH i ovlasti Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu.

Posebno se piše o pravilima zaštite na radu i općim načelima prevencije i obveza poslodavaca. Slijedi kazivanje o poslovima s posebnim uvjetima rada i posebno rizičnim skupinama; o sredstvima rada, osobnoj zaštitnoj opremi i mjestu rada; tehnologiji rada i radnim procesima; radnom okolišu; uporabi opasnih kemikalija na radu; stresu na radu; sigurnosnim znakovima; pisanim obavijestima i uputama; stranim radnicima; zaštiti od požara i pružanju prve pomoći; zaštiti nepušača; zabrani korištenja sredstava ovisnosti; evidencijama; zdravstvene zaštite na radu; obvezama prema tijelima nadzora.

Autori donose pregled prava, obveze radnika i obveze stručnjaka zaštite na radu te djelovanje i ovlasti tijela nadzora. Posebno razrađuju nadzor primjene pravila zaštite na radu radničkih predstavnika i povjerenika radnika.

U III. dijelu udžbenika autori donose pregled inspekcijskih poslova, sudske prakse, statistiku i grafički prikaz ozljeda na radu te profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj.

U završnom dijelu udžbenika vrlo su korisno izloženi ogledni primjeri autonomnih akata poslodavaca, kao i prilozi s kodovima za brzi pristup – QR kodovima, koji lakše omogućuju pristup poveznicama na međunarodne i nacionalne zakonodavne okvire u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.

Ovim udžbenikom autorima je bio cilj istaknuti važnost zakonodavstva i svakodnevne prakse u području sigurnosti na radu i zaštite zdravlja i života. Također, želja im je bila pomoći studentima viših i visokih škola, veleučilišta, fakulteta u lakšem razumijevanju i savladavanju područja zaštite na radu. Iz ovoga područja jedini dosadašnji udžbenik jest onaj prof. Učura: *Osnove prava i zakonodavstvo sigurnosti* u izdanju Veleučilišta u Rijeci, objavljen prije 18 godina. S obzirom na izmjene pravnih propisa, ali i praksi, bilo je nužno napisati novi udžbenik.

Ovaj materijal namijenjen je i stručnjacima zaštite na radu, povjerenicima zaštite na radu, poslodavcima i njihovim ovlaštenicima, radnicima, radničkim sindikatima, specijalistima medicine rada, inspektorima, drugim pojedincima i pravnim osobama, sucima, odvjetnicima, kriminalistima i ostalima koji u svojoj djelatnosti primjenjuju pravna pravila o sigurnosti na radu i zaštiti zdravlja na radu.

U provedbi Zakona o zaštiti na radu nalaze se četiri vrste odgovornosti: kaznena, prekršajna, disciplinska (stegovna) i građanskopravna odgovornost za naknadu štete. Te vrste odgovornosti određuju sadržaj, formu i karakter sudskih odluka. Svaka vrsta odgovornosti ima opće i posebne specifičnosti, ali i zajednička obilježja. Stoga, upravo kriminalisti mogu konzultirati ovu stručnu literaturu u obavljanju zahtjevnih zadaća otkrivanja i istraživanja kaznenih djela te otkrivanju počinitelja kaznenih djela (propisanih u XXI. Glavi Kaznenog zakona (NN 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22.)), i to za kaznena djela:

Članak 215.: Dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom

Članak 216.: Uništenje ili oštećenje javnih naprava

Članak 217.: Uništenje ili oštećenje zaštitnih naprava na radu

Članak 218.: Uništenje, oštećenje ili zlouporaba znakova za opasnost

Članak 219.: Zlouporaba radioaktivnih tvari

Članak 220.: Rukovanje opće opasnim tvarima

Članak 221.: Opasno izvođenje građevinskih radova

Članak 222.: Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti.

Zaključno, možemo dokazati kako *Osnove prava i zakonodavstvo zaštite zdravlja i sigurnosti na radu* predstavlja jedinstven uradak koji će korisnicima olakšati primjenu propisa te pomoću druge stručne i znanstvene građe, sudske i upravne prakse, odgovarati na zahtjeve, pitanja i probleme u praksi.

Engl.: *Book review: Marinko Učur, Cvetan Kovač, Ana Šijaković, Ivana Krišto: Fundamentals of Law and Legislation on Occupational Health and Safety*